

En större global roll för Kina?

av Martin Khor

Kina verkar vara redo att spela en större roll i globala ekonomiska frågor men inte till priset av att ge upp sin status som utvecklingsland. Martin Khor, Executive Director vid South Centre, redogör för sina intryck från konferensen *Transformative Global Governance: China and United Nations* där Kinas roll inom världssamfundet behandlades.

Efter år av låg profil i ekonomiska och sociala frågor inom FN ser det nu ut som om Kina är redo att uppgradera sin framtida roll.

Det är det intryck jag fick efter att ha deltagit i konferensen *Transformative Global Governance: China and United Nations*, i Shanghai den 13 till 14 januari 2014.

I årtionden har Kina varit noga med att inte hålla sig i framkanten vad gäller FNs ekonomiska och sociala frågor. Kina har istället lagt fokus på sin egen ekonomiska utveckling och insisterar på att det är ett fattigt eller genomsnittligt utvecklingsland. Kina har spelat en aktiv roll som part av olika u-landsgrupperingar, särskilt 'G77+Kina'¹, som är paraplyorgan för över 130 utvecklingsländer.

Under de senaste åren särskilt västerländska ledare talat om att Kina borde spela en "ledande roll" i internationella frågor samt om frågan om hur detta ska bemötas.

Konferensen i Shanghai behandlade just denna fråga. Mötet samorganiserades av UNITAR (UN Institute for Training and Research), kinesiska FN-förbundet och flera kinesiska forskningsinstitut.

Konferensen arrangerades av och genomfördes vid China Executive Leadership Academy (CELAP) i Shanghais expansiva stadsdel Pudong. CELAP är en ledande institution för utbildning av högre statliga byråkrater och tjänstemän inom det kinesiska kommunistpartiet, vilket gav mötet en högnivå status.

¹ G77 är en löst sammansatt grupp som idag samlar 133 utvecklingsländer (2/3 av FNs medlemsländer). G77 agerar gemensamt i specifika u-landsfrågor i olika internationella organ. Gruppen bildades 1964 av 77 länder (därav namnet). På senare tid används alltmer begreppet/namnet G77+Kina som vill visa på att Kina idag egentligen tillhör i-landsgruppen men identifierar och lierar sig med utvecklingsländerna.

Bland deltagarna fanns högre tjänstemän inom UD, kinesiska forskare i internationella frågor, diplomater och akademiker från andra länder, däribland USA, europeiska och afrikanska länder, och högre FN-tjänstemän, inklusive seniora rådgivare till FNs generalsekreterare, chefen för FNs politiska avdelning samt representanter för UNCTAD och UNDP.

I mitt anförande presenterade jag uppfattningen att Kina fortfarande är väldigt mycket ett utvecklingsland och dess ställning som världens näst största ekonomi och handelsnation nummer ett beror mer på dess stora befolkning.

Räknat per capita är Kina ett genomsnittsländ och är nummer 90-100 av 200 länder när det gäller inkomst per capita enligt Human Development Index ², likaså vad gäller koldioxidutsläppen.

Samtidigt har Kina i absoluta termer blivit ekonomiskt betydelsefullt och dess åtgärder påverkar avsevärt den globala ekonomin och miljön. Därför höjs röster om att Kina borde bidra mer.

Det vore bäst för Kina och för utvecklingsländerna om landet - i identitet och beteende - kvarstod inom gruppen utvecklingsländer och samtidigt innehade en ledande roll i att företräda dessa länder och deras utvecklingsambitioner.

En fråga ställdes om hur Kina bemöter uppmaningen att landet ska öka sin medverkan i globala frågor. Mitt svar, som fick stöd från de närvarande, var att det beror på

² Human Development Index (HDI) är ett index som jämför välförhållandet i olika länder. Till skillnad från BNP som fokuserar på materiellt välförhållande ger HDI en mer komplett bild genom att väga samman förväntad livslängd, utbildningsnivå och BNP. Måttet skapades av Makbab ul Haq, ekonom från Pakistan. Det används i årliga *Human Development Report* som FNs utvecklingsprogram UNDP årligen utarbetar sedan 1990.

den förväntade omfattningen på Kinas medverkan samt på villkoren förkippade med den.

När utvecklade länders ledare och diplomater föreslår att Kina borde spela en större roll vill de att landet skulle ge upp sin status som utvecklingsland och åta sig de skyldigheter som åligger ett utvecklat land.

Sådana åtaganden kan omfatta sänkta tullar och att medverka till utformandet av nya regler inom WTO och att åta sig liknande förpliktelser när det gäller att minska klimatrelaterade utsläpp på samma sätt som de utvecklade länderna gör. Sådan överenskommelse skulle kunna begränsa landets "politiska utrymme".

Samtidigt har inte Kina erbjudits någon motsvarande ökning av det globala inflytandet. Exempelvis har dess kvotandel (och röstvikt) i IMF och Världsbanken ökat endast begränsat och inte i proportion till landets ökande andel av den globala BNP.

Samtidigt ombeds Kina att bidra med lån till IMF för att användas i skuldrabbade länder, under senare år i Europa. Kina har bidragit med 100 miljarder dollar.

Kina ombeds även att ställa likande villkor för sitt bistånd till andra utvecklingsländer som de utvecklade länderna ställer.

Kina ger redan omfattande lån och stöd till många utvecklingsländer, oftast utan de krav som västländerna ställer. Syd-syd-bistånd ges också av Indien, Brasilien och andra, men snarare på grund av solidaritet än skyldighet.

I fall Kina skulle gå med på att ge upp sin status som utvecklingsland skulle detta innebära konsekvenser för andra utvecklingsländer. Många av dem, bland annat Malaysia, har högre BNP per capita än Kina. Om Kina ger upp sin status kommer de också att vara under tryck att ta på sig samma skyldigheter som de utvecklade länderna.

Om de utvecklade länderna är villiga att avstå en del av sin dominerande ställning i beslutsfattandet i globala institutioner, och därmed öppna upp utrymme för Kina och andra utvecklingsländer, skulle det vara mycket välkommet.

Det finns få tecken på att detta kommer att vara nära förestående, alltså fortsätter det "demokratiska underskottet" inom den globala styrningen. Kina bör därför inta en ledande roll, för att genom G77+Kina öka utvecklingsländernas styrka inom globala frågor.

Vid konferensen i Shanghai ansåg flertalet av de kinesiska deltagarna att deras land nu är redo att ta på sig en större roll. De pekade exempelvis på landets ökande andel av FNs budget och i FNs fredsbevarande verksamhet.

Samtidigt betonade de att Kina är ett medelinkomstutvecklingsland, med hänvisning till att där finns 150 miljoner fattiga människor, och en stor obalans mellan städerna och landsbygden. De var definitivt inte villiga att betrakta Kina som ett utvecklat land.

De kinesiska deltagarna visade också stort intresse för frågan om global styrning, och uttryckte missnöje över hur utvecklingsländerna som helhet fortfarande är mycket underrepresenterade vad gäller beslutsfattande och inflytande i globala institutioner och i ekonomiska och sociala frågor.

Jag slogs också av attityden hos FN-tjänstemän, västerländska diplomater och tänkare. Nästan alla var imponerande av kineserna och hur viktigt det är för Kina att vara en ledare i FN och i globala frågor.

Kanske finns det en uppfattning om att Kina kan fylla det monetära tomrum som orsakats av minskade investeringar från ekonomiskt sargade västländer.

Det kan vara mer än så. Kina har inte varit särskilt påstridig i FN tidigare, och det finns en vilja bland FN-tjänstemän att se en mer aktiv roll för Kina i framtiden.

* * *

Artikeln har varit publicerad i *South Bulletin* maj 2014. *South Bulletin* utges av South Centre i Genève.

Artikeln presenteras i svensk översättning med tillstånd av Martin Khor.

Martin Khor är journalist och ekonom och var under många år Director vid *Third World Network*, en internationellt välkänd tankesmedja baserad i Penang, Malaysia. Sedan 2009 är han Executive Director för *South Centre* baserad i Genève (South Centre är en mellanstatlig organisation som samlar 51 utvecklingsländer). Sedan 1997 är han också medlem av FNs generalsekretärens arbetsgrupp om *Environment and Human Settlements*.